

A FERTŐ-PART REJTETT KINCSEI

Komplex művészeti nevelés a „fa-motívum” tanításával

Az erdő kérése

Ember!

Én vagyok otthonod melege, ha a téli szél fúj,
 Az oltalmazó árnyék, ha a nyári nap heve perzsel,
 Én vagyok házad védő sisakja és asztalod lapja,
 Én vagyok az ágy, amelyben nyugvásra találsz,
 Én vagyok vitorlás hajódnak fája,
 Én vagyok a vizek őrzője és a szarvasok pásztora,
 Én vagyok a bot, amire támaszkodsz és az, aki a szelektől véd,
 Én vagyok fejszéd nyele és házad kapuja, ajtaja,
 Én vagyok bölcsőd fala és ravatalod deszkája,
 Én vagyok a múlttól regélő rovás és a hegedű csengő-síró hangja,
 Én vagyok a kenyér és a virág, a jó és a jószág!
 Hallgasd meg kérésem: Ne pusztíts el!

(Leipold Árpád fordítása)

A FÁK TITKAI

A régi emberek a fákat bölcs segítő élőlényeknek tekintették. A nagy melegben hűs árnyékot adnak, a nagy szeleket felfogják és tompítják, az eső elől védelmet nyújtanak. A kivágott fából bútort készítenek, téli tüzelőként meleget ad.

A népi bölcsesség a fát még az emberekhez is hasonlítja: „szépszál ember”. Talán a felsoroltakból is kitűnik, hogy az ember és fák között ősidők óta fennáll egyfajta különleges, egymást segítő kapcsolat. A fa, mint a növényvilág királya minden világvallásban, mint jelképes elem is megjelenik. A magyarok ősi hitvilágában a totemállat mellett totem növényük is volt. Totemállatként a turul madarat, totem növényként a fák legerősebbik példányát, a szilfát tisztelték. Az emberek gyakran ültettek fát egy gyermek születésekor, hogy pozitív segítő társa legyen, vagy egy szeretett ember elvesztésekor a végtisztelet jeléül.

FÁK JELLEMZŐI ÉS HATÁSAI

AKÁCFA

A remény és a halhatatlanság fája. A büntetlenséget, a megvesztegethetetlenséget, a nap fényét és melegét jelképezi.

Fejleszti a nemességet, érzékenyebbé tesz. Hozzájárul a szellem fejlődéséhez, vitalitásához, jókedvet ad, derűlátóvá tesz. Nemes energiával tölti fel az embert.

Erősíti az érzékszerveket, hallást, látást. Használ a vérkeringésnek, szabályozza a belső elválasztású mirigyek működését. Virágát izületi gyulladások, trombózis, erős köhögés esetében használják. Kérgét kis mennyiségben gyomorhurutra használják.

FÚZFA

Az égi törvény jelképe. Nyugaton a fűz a szomorúságot jelképezi. Tibetben központi fa, az élet fája. Elbűvölően szent fa ez a Holdistennő számára. Tibetben az alázat jelképe, Japánban a kitartást, a türelmet jelképezi.

A fűzfá segít abban, hogy megszabadítsd magad azoktól, kik irányítani akarnak, segít a belső egyensúly megtalálásában, rendet rakni a gondolataink közt, a szellemi megtisztulásában. Segít a függőségek megszüntetésében, növeli az érzékiséget.

Májbetegségek, epebetegségek, húgyhólyag, izületi megbetegedések, gyulladásos betegségek kezelésében alkalmazható.

A kérge fertőtlenítő hatása.

HÁRSFA

A barátság, a hűség jelképe. A kecsességet, nőiességet és a boldogságot képviseli.

Gyengéd hatást fejt ki, fejleszti a megfigyelőképességet, a természet iránti szeretetet. Segíti az embert abban, hogy elmélyüljön az önmegismerésben.

Légúti megbetegedések (hőrgyhurut, asztma, tuberkulózis), vesebetegségek, emésztőszervi megbetegedések gyógyítására ajánlott, nyugtató hatása van.

A virágok nyugtató hatásúak, légúti, emésztési és vizeletkiválasztási megbetegedésekre javallott.

Tölgyfa: fertői
Esterhazy kastély parkja

TÖLGY

A kelták szent fája, égi szentség előjogával ruházták fel, mert vonzza a villámot. A nagyságot, méltóságot, erőt és hosszú életet jelképezi, a szellemi és az anyagi felemelkedést.

Megnöveli a koncentrációképességet, segít tudatosítani a társadalmi helyzetünket, erőt és stabilitást kölcsönöz.

Segít az emésztési zavarok, szív és érrendszeri megbetegedések, izületi, bőr- és bőralatti megbetegedések kezelésében. Ha a kergét belsőleg használjuk hasfogyó, vérzescsillapító, gyulladásgátló (daganat) fertőtlenítő (égések, sebek), általános frissítő hatása van.

Külsőleg, foggyulladás, fogfájás esetén használjuk. A makkját sárgaság, epehólyag kezelésére használjuk. A tölgyerdő levegője jól tesz a magas vérnyomásúaknak.

VADGESZTENYE

Erős energiával rendelkezik, ezért jó védelmet biztosít, segíti az embert céljai megvalósításában.

Elősegíti a vérkeringést. Virága visszérgyulladás, aranyér gyógyítására alkalmas.

Termése, hajhullás gyógyítására alkalmas.

FÁVAL TÖRTÉNŐ GYÓGYÍTÓKÖZÁS

Fával történő gyógyítkezés során az érzéseinkre hallgatunk. Erdőben, parkban történő sétálásaink során a megérzésünkre hallgatva választjuk ki az a fát, amely felkeltette az érdeklődésünket. A fához odamenve átölelhetjük, neki támaszkodhatunk, ahogy a megérzésünk súgja. Fával való gyógyítkezés során a fa kisugárzása megtisztítja és feltölti a körülöttünk lévő energiamezőnket. Ezt tehetjük úgy, hogy egy bizonyos időt töltünk el az adott fa közelében, vagy csak sétálgatunk az adott helyen (parkban, erdőben).

A gyógyítás mellett fameditációt is alkalmazhatunk. A kiválasztott fát átölelhetjük, vagy mellé leülhetünk és csendben megkérjük, hogy segítsen egy adott probléma megoldásában, vagy csak segítse tudatunk felébredését.

Mivel a fák állandó összeköttetésben vannak az égi és földi energiákkal, bizton számíthatunk az ő bölcsességükben.

A legjobb módszer, ha a homlokunkkal érintkezünk a fával és így meditálunk. A fa erőtere, mint egy ölelő édesanya energiája úgy vesz körbe minket és a tudatunkat a tudatához kapcsolva betekintés nyerhetünk a kért dolgainkba. Lényünk eggyé válva a fa lényével tudatunk bölcs tapasztalatokra, tanításokra, útmutatásokra tehet szert ezekkel a meditációs módszerekkel.

A meditáció, vagy feltöltekezés után megismogathatjuk ezeket a csodálatos élőlényeket és megköszönve mehetünk az utunkra.

KÁNYÁDI SÁNDOR: MI LENNÉK?

A fa a legősibb jelkép, az élet szimbóluma. Éppen ezért nem véletlen, hogy olyan sok versben, elbeszélésben, mondában, dalban szerepel, de a képzőművészetnek is egyik kedvelt témája.

Kányádi Sándor nem egyszerűen a fákról, hanem a bennünk élő fákról ír a *Mi lennék?* című versében.

Kányádi Sándor: Mi lennék?

Tavasszal somfa lennék
talpig aranyban állva,
biztatón mosolyognék
a zsendülő világra.

Nyáron eperfa lennék,
tágas udvaron állnék,
aki alám ül, annak
jól fogna egy kis árnyék.

Ősszel almafa lennék,
piros almákat termő,
nem is csak egyetlen fa,
hanem almafa-erdő.

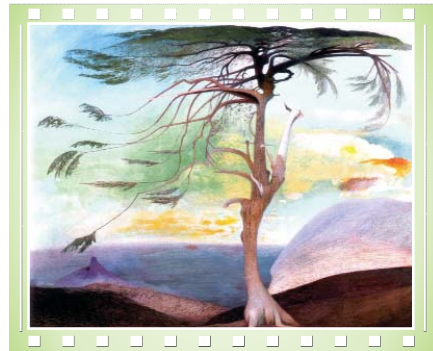
Ilyenkor télen aztán
gyertyán vagy fenyő lennék,
hogy aki fűzik, égő
tűzemenél melegedjék.

1. Te milyen fa lennél? Egyes szám első személyben mondd el, indokold választásodat!
2. Metakommunikációs eszközökkel (testtartás, kézmozdulat, arckifejezés) mutassátok be saját „fa-mivoltotokat”, majd rajzoljátok ezt le!

Vitnyéd előtt bizonyára nektek is megakadt a szemetek egy kopár fán, mely egyedül ágaskodik az útszélen. 30-40 évvel ezelőtt még egy egész erdő volt ott ugyanolyan fákkal, s most egyetlen fa áll tanúként kopasz ágakkal, de méltóságteljesen összekötve múltat és jövőt. Már többször lelopták róla a feszületet is, de mindig visszakérült rá, s gondos kezek virágot is visznek a tövébe. Sok mindent láthatott, megélhetett.

Egyedül, magányosan áll ez a fa is, ahogy Csontváry Kosztka Tivadar Magányos cédrusa.

4. Nézzük meg a képet, figyeljük meg a sötét és világos, a hideg és meleg színek dinamizmusát! Miért magányos ez a fa? Mi a magány? Voltatok-e már magányosak, talán vágytatok-e már rá? Hogyan segíthetünk a magányos embereken? (beszélgetés, vita)!

A fát, mint élő „érző lényt” fedeztük fel az előzőekben a művészetek különböző műfajaiban. Ám ha egy fát kívágnak, utána is fel tudják használni, hogy az embereknek örömeik legyen benne. Gondoljunk az építészetre, a bútorokra, a gyönyörű fafaragásokra, de a legegyszerűbb használati tárgyak is kedvesek lehetnek. Sőt még egy egyszerű bot is lehet az ember támasza. Talán az az ember is magányos volt (mint a cédrus), aki kb. 80 éve érkezett Fertőszéplakra, bottal, mivel béma volt.

EGY BOT REJTÉLYE

Egy bot rejtélye

1930 körül, mikor Lajber Lajos olyan 7-8 éves fiúcska lehetett, a faluba érkezett egy béma vándor, aki mankóval tudott csak menni. Megállt a Szűzképnél (Mária-szobor a falu központjában), imádkozott a Szűzanyához, és csodák csodájára meggyógyult, nem volt már szüksége botra. Örömeiben bekopogtatott a legközelebbi házhoz (Lajber Rozáliékhoz), ahol elűjsárgolta csodálatos gyógyulását és kérte a háziakat, hogy minden héten szombaton gyűjtsanak gyertyát a Szűzanyának ennek emlékére. Pénzt is adott érte. Ezután elment a templomba és az oltár mögé tette hálából ezt a botot. A fiú szorgalmasan teljesítette a kérést, és miután már elfogyott az erre szánt pénz, utána is még sokáig eljárt gyertyát gyűjteni. Ez a bot ma is látható az oltár mögött, összekapcsolva múltat és jelent, őrizve egy legendát.

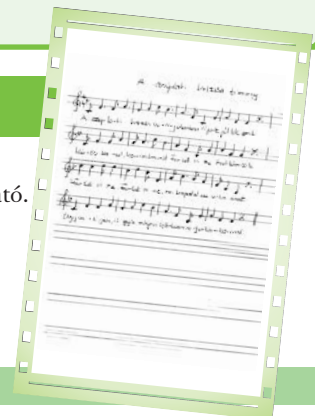

5. A mondában csodáról hallottunk. Mi a csoda? Mi az emberben rejlő csoda, mindennapjaink csodája? (beszélgetés, véleménynyilvánítás)
6. Szóltassuk meg ezt a botot attól kezdve, hogy fa lett belőle (1), kivágták (2), bottá faragták (3), megismerkedett az ismeretlen és magányos vándorral (4), és most a fertőszéplaki Mindenszentek-templomban az oltár mögött őrzi titkát (5).

SZÉPLAKI NÉPDAL TANULÁS

Befejezésül egy széplaki népdalt tanulunk, mely arról a templomról és faluról szól, ahol a bot is található.

A széplaki kettős torony dombra épült, jól látszik.
Körös-körül, körös-körül Fertő vize hullámszik.
Fertő vize, Fertő vize, ne kapd el az utamat,
Úgyis régen, úgyis régen láttam a galambomat.

Csermajor, Ujhelyi Imre Középiskola
Székelykapu avatás, 2012. június 4.

FAFARAGÁS

A fafaragás egyidős az emberiséggel, és a világ minden táján elterjedt. A népi díszítő faragás kialakulásában rendkívül nagy szerep jutott a pásztoroknak. Egyre szebb, motívumokban gazdag pásztorbabok hozzájárultak ahhoz, hogy számtalan használati eszköz készült fafaragással. Kezdetben faragási motívumokkal díszítették a tárgyakat, majd a tárgyak kifaragása jelent meg az asztalosmunkák között. A használati eszközök mellett a fafaragás a dísz tárgyak, szobrászat és épületszerkezeti elemek körében egyaránt megtalálhatóak. A fafaragás kezdeti lépése a megfelelő fa kiválasztása. A nyersfát könnyebb faragni, de később vetemedik és repedezik. Használati és dísz tárgyaiink száraz fából készülnek. A kemény fák faraghatóságát javíthatjuk, ha vékony petróleumréteggel bekenjük őket faragás előtt. A fenyőféléket nem igazán alkalmas faragni, mert könnyen hasadnak. A gyümölcsfák a legalkalmasabbak a faragásra, diófa, juharfa, cseresznyefa, tölgyfa, de kedvelt még a hársfa és az éger. A különböző fafélék különböző fafaragási eszközöket kívánnak meg, bicska, vésők, karcoló, vájó szerszámok, csiszolók. A fafaragással készülhetnek tárgyi eszközök, dísz tárgyak, kopjafák és a székelyeknél megjelenő székelykapu.

A fertői Porpáczy Aladár Középiskola barátságot ápol a székelyudvarhelyi Bánya János Középiskolával. Közös tanultak faragni és székelykaput állítani.

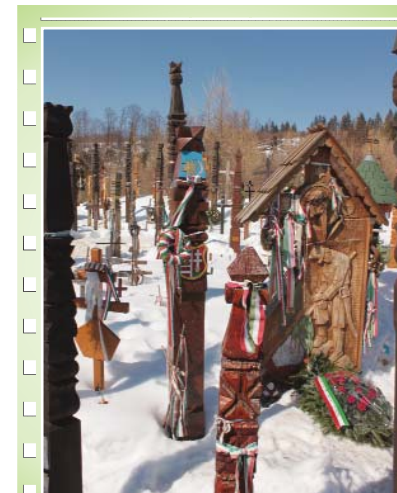
A kinti iskola instrukciói alapján keressünk a közelünkben motívumokat, székelykaput.

Kopjafa motívumait ma már emlékként, ballagásra is felhasználják, vándorbot ajándékozásaként.

ERDÉLYI KOPJAJA, FEJFA

A fejfa állított gerendaforma. Méretét tekintve a kézi faragások közül talán a legnagyobb. Föld feletti magassága - a „főző valóé” /a fejnél állóé/ 150-300 cm, keresztmetszete /„vastagsága”/ többnyire 12-15 cm-es négyzetes hasáb. A „lábtú valóé” /a lábánál álló/ 50-100 cm magas, keresztmetszete 8-10 cm. Mindkét fejfa anyaga Erdélyben „cserefá” /cserfa/, vagy tölgy, de készíthető egyéb cersav tartalmú fából is pl. akácból, eperfából. Számtalan formai variációja létezik. Elnevezései is változatosak, pl. kopjafa, gombfa. Nálunk igen elterjedt a „kopjafa” elnevezés használata, pedig ez csak arra a típusra illik, amelyiknek fejtágjából kopjaszerű rúd áll felfelé. A fejfa azon kívül, hogy kegyeleti térplasztika, faragott szimbólumok gyűjteménye is. A hozzáértő mesterember jelképek sokaságát faragja a fejfára, ezekből „leolvasható” például az elhunyt hovatartozása, jelleme, vallása, neme, életkora, foglalkozása, gyermekeinek száma.

Erdélyi kopjafák: Határtalanul pályázat keretében utaztak a diákok Erdélybe (2012. március)

A fejfa embert szimbolizál. A fej, nyak, törzs, láb jól elkülönül. A fő testrészeket, összekötő elemek kapcsolják egybe.

A fej motívum fajtái: buzogány /négyágú/ /harcos jellem/, csillag /nyolcágú/ /férfi ember/, láng /nagy tudású/, háromágú korona /vezéregyéniség/, kucsma /szegény sorsú paraszt ember/, turbán, gömb, /vallási jelkép/, tulipán /női jelkép/ /esetleg magyarság-szimbólum/.

A törzsen is két-három fő motívum szerepel, pl. székely kereszt, molnár gomb, gyöngy. A motívumokat „tányér” /tányérszerű lapos, szögletes motívum/ választja el. A törzs alsó részén - a fő oldalon - ereszlől indul a „betűs lap”, ahova az elhunyt vonatkozó szöveget vésik.

A régi fejfákon a szöveget szóközök nélkül, folyamatosan vésték. Annyi betűt egy sorba, amennyi oda elfért. A láb alsó része - mintegy 50 cm - a földbe kerül. Ezt a részt tűzőn megpörkölték, vagy bekenték szurokkal. Manapság a fejfát betontuskóba ágyazott vaskengyel tartja. Így időállóbb.

Tekintsük át, melyek is a főbb szimbólumok és tervezzük meg a nyolcadikosok ballagására készülő ajándék vándorbotunkat. Helyi fafaragó mester bevonásával készítsük is azt el.

Leány szimbólum

Hósi halott

Feleség jelképe

Édesanya jelképe

Fiú jelkép

Aggkorú jelkép

Férfi jelkép

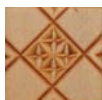
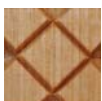
Szegény ember

Gazdag ember

Nyitott darázsfejcsillag variáció, nagyon díszít

Földműves szimbólum

Katona jelképe

Tanult ember

Rendfokozat hivatalban, családban.
A csillag különböző formáit,
fajtaát ismerjük.
Vitézségre, elért rendfokozatra vagy
fiúgyermekre utalnak.

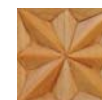
Csillag

Csillag

Zárt csillag variáció

Székely kereszt, kereszt
Hazafi, hazaszeretet jelkép
Székelységére büszke

Ezekon kívül még vallási szimbólumokat is szoktak a kopjafák, fejfák egyik oldalára faragni. Katolikusoknál kereszt, de erre már van kopjaszimbólum is, reformátusoknál szomorúfűz és evangélikusoknál Luther-rózsza.

Luther-rózsza

Buzogány főmotívum,
Fejtag férfi és harcos jellemű

Kihangsúlyozott nyaktag elnyújtott pihenő-
nyakas természetű

TÖRZSRÉSZ FŐ- ÉS MELLÉKMOTÍVUMAI

Székely kereszt: székely származására büszke, jó hazafi

Pihenő, összekötő tányér

Nyolc ágú csillag, érett korú, kitüntetett, vitéz, bátor

Pihenő, a mintákat tagolja

Molnár gomb, molnár, vagy szakmájában elismert,
szakmai szimbólum

Életkorra utaló korongok. 50 évet betöltött,
Egy pihenő 10 évnek felel meg

A függőleges befaragások ez egész évet jelölik, mondjuk 9

A hátrahagyott családtagok szimbólumai:
Feleség a kinyílt tulipán az érett nő jelképe

Pihenő

Gyerekek – Felnőtt fiú csillag és serdülő lány nyíló tulipán

VÁNDORBOT KÉSZÍTÉSE

A székelyudvarhelyi és a fertődi
diákok közösen faragnak

A DIÓ (FERTŐHOMOK)

„Aki diófát ültet, az bízik a jövőben”- mondja egy régi közmondás.

A dió nagyon régi növényünk. Perzsiában már 8000 éves megkövült diót is találtak. Hammurapi irataiban is szó van róla, de a Bibliában Salamon király is említi az Énekek énekében: „A diófás kertekbe mentem alá, hogy a völgynek zöld fűvét lássam.”

A diófa nálunk őshonos növény; a honfoglaló magyarság vándorlásai során már megismerkedett vele, és itt régi ismerősként találta, gyűjtögette és fogyasztotta termését.

Minden ház mellett megtalálható volt a diófa, mely nagy termete miatt sok év után hozott csak termést. Így aztán a nagyszülők valóban az unokáknak ültették. A korszerű dióoltványokat manapság már nem az unokák számára ültetjük, hiszen néhány év alatt termőre fordulnak.

Egy, a dióval kapcsolatos mondás szerint:

Két módon lehet feljutni egy diófa csúcsára. Az egyik, hogy felmászol rá, a másik, hogy ráül sz egy dióra és vársz.

Merthogy a diófára fel lehet mászni. De nagyon szerettük ezt a játékot gyerekkorunkban. Szinte minden családi háznál van egy diófa, ami a gyerekek kedvenc helye. Persze nem csak a gyerekeké, hisz a fa személyes sorsunk, egyéni életünk szimbóluma is: évgyűrűiben, gallyainak hajlatában benne van históriánk, benne van mindazoknak a története, élete, akik körülötte éltek, élnek.

A SOKHASZNÚ DIÓ

A diófa nem igényel különös gondoskodást, csak szeretni kell. Ha ezt megteszed, jól fejlődik és sok mindennel megajándékoz: nyáron árnyas lombja a lélek gyógyítója, tisztítja a levegőt, megszűri a napsugarakat, ősszel pedig lábunk elé szórja kincseit, a termését. A dióbél két lebenyének összenövésénél belül tartalmazza a csírá („dióembrió”), a többi része pedig a tartalék tápanyagot a csíra számára. A levél erős illata riasztja a rovarokat, védi a méheket az atkafertőzés ellen.

De a fa hasznossága még holtában sem ér véget: a belőle készült erős, jó illatú bútorok több nemzedéken át szolgálják az embert. Egy diófából készült szép bútor örök emlék a családban.

„DIÓ CSONTBA ZÁRT EGÉSZSÉG”

A dió termésének fontos szerepe van egészségünk megőrzésében. Maga a termés telítetlen zsírsavakat (omega-3) tartalmaz.

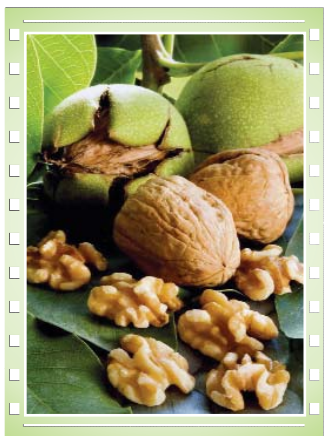
A dió húspótló étel is lehet. A vegetáriánusok sok olyan tápanyaghoz juthatnak, amelyeket az ember hagyományosan állati táplálékokból vehet fel. Például fehérjéken kívül a B-vitaminok, a foszfor, a kálium, a vas, a réz.

Amikor a diót kenyérfélével egészítjük ki, az étrendünk egészséges arányban fogja tartalmazni az összes esszenciális aminosavakat.

Fogyasztása csökkenti a koleszterinszintet, a cukorbetegség kockázatát, és fontos szerepe van a rák megelőzésében is. A dióbél és a belőle sajtolt olaj értékes zsírsavakat tartalmaz, jótékonyan hat a vérnyomásra, erősíti az idegeket, javítja a keringési állapotot. A diófélékben bővelkedő étrenddel megelőzhetjük az infarktust. Külsőleg alkalmazhatjuk bőrbetegségekben, pattanások, kelések, fekélyek, ekcéma esetén lemosásra, borogatására.

DIÓBÓL KÉSZÍTHETŐ ÉTELEK

A diófa minden része felhasználható: leveléből készíthetünk teát, fürdőt, borogatást. Olajával ízesíthetjük ételünket. Esszenciája kiváló gyógyszer. Zöld burkából kinyerhetünk festéket. A legtöbb termék azonban terméséből készül. A zöld, még átszűrhető dióból ízletes lekvárt, kompótot készíthetünk.

A dióbél fontos alapanyaga süteményeinknek, melyek hozzátartoznak ünnepeinkhez és hétköznapijainkhoz. Ki ne fogyasztaná szívesen a diós édességeket, melyeknek számtalan változata ismert. Közülük néhányan magyar édességként váltak híressé, mint például a grillázs, a pozsonyi kifli, a zserbó vagy a diós beigli.

Fertőhomokon azt tartották, hogy minden rendes háznál csüörtökön sütnék.

Az étkezésnek fontos része volt a kelt tészta, melyet leggyakrabban dióval ízesítettek.

A FERTŐHOMOKI DIÓÜNNEP

Ha október első szombatján ellátogatsz Fertőhomokra, részt vehetsz a hagyományá vált dióünnepen. Ezen a napon minden a dióról szól. Kézműves foglalkozások, játékok, népzene és természetesen a dióból készült sok-sok finomság.

Megkóstolhatod a helyiek diós süteményeit, a helyi diótermesztők különleges készítményeit, mint a zöld dióból készült lekvárokat, a diólikört, a zöld dió kompót, a diókolbászt vagy a sós, pirított dió csemegét. Ha kedved van, ki is próbálhatod valamelyik termék elkészítését.

PRÓBÁLD KI TUDÁSOD - MIT TUDSZ A DIÓRÓL?

Értelmezd az alábbi közmondásokat!

1. Törd meg a diót, ha a belét meg akarod enni!

.....

2. Ágas-bogas vendiőfa, úgy hasonlítasz az emberre, minél jobban meg vagy áldva, annál jobban meg vagy verve.

.....

3. Kemény dióba harapott.

.....

Mi mindent kapunk a diófától?

1. fájától:

2. levelétől:

3. zöld terméstől:

4. dióbéltől:

Melyek a leghíresebb diós édességek?

.....

Mikor tartják a homoki dióünnepet?

.....

Sorolj fel néhány különleges homoki diókészítményt!

.....

MESEK, MONDÁK A DIÓRÓL

A kicsi dió (Monda)

Élt egyszer egy szegény ember, s annak annyi volt a gyermeke, mint a hangyaboly. A gyermekek sokszor harmadnapig sem kaptak egy falat kenyeret, olyan nagy szükség volt a háznál. A szegény ember azért elindult, hogy valami kevés ennivalót keressen a gyermekei számára. Amint megy egy erdős helyen, eleibe áll az ördög ember képében, s azt kérdi tőle:

- Hova mész, te szegény ember?
- Én megyek, hogy egy kis élelmet szerezzek a gyermekeimnek, ha valamihez nem fogok, mind meghalnak éhen - feleli a szegény ember.

Arra azt mondja az ördög:

- Azért egy tapodtat se menj tovább, majd én adok neked egy olyan portékát, amit ha okosan használsz, gazdag leszel, s nem lesz soha szükség a házádnál. Nesze ez a kicsi dió, ennek az a tulajdonsága, hogy akármit parancsolsz neki, mindjárt meglesz egyszeribe.

- De hát én azért neked mit adjak? - azt kérdi a szegény ember.

- Én nem kérek sokat - feleli az ördög -, csak azt add nekem, amit te nem tudsz a házádnál.

A szegény ember gondolkodik, hogy mi volna az, amit ő nem tud. De semmi eszébe nem jutott, s minthogy erősen meg volt szorulva, odaigért. Akkor az ördög átadta a diót a szegény embernek, s elváltak egymástól.

Hazaérkezik a szegény ember a dióval, s kérdi a felesége:

- Hát hoztál-e valami ennivalót? Mert szinte halunk éhen, úgy oda vagyunk!
- Én, hallod-e, semmi ételfélét nem hoztam - azt mondja a szegény ember -, hanem hoztam egy ritka diót. Ezt pedig adta nekem egy ember, s az azt mondotta, hogy ennek a diónak akármit parancsolsz, minden éppen úgy lesz.
- S ezt miért adta neked, mert tudom, hogy ingyen csak nem adta - kérdi a felesége.

Azt mondja rá a szegény ember:

- Nekem egyebet nem mondott, csak annyit, hogy amit én a házamnál nem tudok, azt adjam neki a dióért. Én gondolkodtam, de semmit se tudtam olyat, oda is ígértem.

Arra fellobban a felesége, s azt mondja:

- No, te pogány, mit tettél, látod-e, én most várok gyermeket, s te azt nem tudtad eddig, s eladtad előre a gyermekünket.

- Már, feleség arról én nem tehetek, ennek most már úgy kell lenni - azt mondja az ember, s parancsol a diónak: - No, te kicsi dió, az én házam népének velem együtt étel, ital, ruházat s minden bőven legyen!

S arra meglelt minden, amit az ember mondott, s a háznép olyan jólakott a legfinomabb ételekkel, ahogy többször sohasem. A gazda mármost még nagyobbra akart terjeszkedni, s parancsolta a diónak, hogy neki a kicsi háza helyett legyen egy szép kőháza, körülötte szép kertek, a mezőn, közel a faluhoz, az ő számára szép kaszálók s szántóföldek, azonkívül mindenféle marhák, majorságok. Meg is lett minden, éppen az ő kívánsága szerint.

Gazdag ember lett a szegény emberből, s közben a feleségének is megszületett a gyermeke. Mikor a legderékasabban folytatná a gazdaságot, egyszer egy estefelé hozzá megy két öreg ember, s szállást kérnek tőle éjszakára. Ő adott is szállást örömmel s jó vacsorát.

Este, ahogy vacsorálnak, azt mondja a két öreg a beszéd között a gazdának:

- Tudjuk mi, hogy az ördög eljön az éjjel, hogy ha lehet, elvigye a te legkisebb gyermekedet, akit te nem tudva, szorultságból odaígértél neki. Mi azért jöttünk, hogy az ártatlant megmentsük, hogy ne essék az ördög kezébe. Fogadd meg a mi szónkat: mikor lefekszünk, tegyél az asztalra az ablak mellé egy egész kenyeret, hadd legyen az ott az éjjel.

A gazda az asztalra teszi a kenyeret, s azzal lefekszik, s elalusszik mind, ahányan voltak. Mikor legmélyebben aludnának, egyszer tova éjfél felé kinn az ablak alatt megszólal az ördög, s azt mondja:

- Hallod-e, házigazda, tudod, mit ígértél nekem, mikor az erdőben találkoztunk? Add ki most, én azért jöttem.

E szavakat a háziak közül senki sem hallotta, mivel mind aludtak, de a kenyér megszólalt az asztalon, s azt mondta:

- Csak ülj veszteg odakint, várakozzál egy keveset, tűnj te is, mert én is eleget tűrtem s várakoztam. Engem még az elmúlt esztendőben ősszel elvetettek a földbe, egész télen ott ültm s várakoztam, várakozzál te is. Mikor kitavasztult az idő, akkor nőni kezdem lassanként, s vártam, hogy nagyra nőjek, várj te is. Mikor az aratás eljött, valami horgas vassal nekem estek, levagdaltak, csomóba kötöttek, de tűrnöm kellett, tűnj te is. Azután szekérre raktak, egy rúddal lenyomtatnak, a faluba vittek, s várakoztam, várakozzál te is. Ott asztalra raktak, rám tapodtak, hogy ropogtam bele, s tűrnöm kellett, tűnj te is. Onnan behánytak a csűrbe, valami összebogozott két darab fával agyba-főbe s két oldalba is jól megvertek, de tűrnöm kellett, tűnj te is. Onnan zsákba gyúrtak, malomba vittek, két keringő kő közé öntöttek, hogy egészen összeromlottam. De el kellett tűrnöm, tűnj te is. Onnan hazavittek, tekenőbe tettek, rám töltöttek valami sós vizet, s az öklükkel két óra hosszat dömöcköltek, gyúrtak, kínoztak engem. S akkor, ami legnagyobb kín a világon, egy behevített égő tüzes kemencébe behánytak egy nagy falapáttal, de tűrnöm kellett, tűnj te is. Ott jól megsütöttek, még meg is égettek, onnét kitétek, ide behoztak, egy nagy vaskéssel darabokra hasogattak. No, látod már, hogy én mennyit tűrtem, szenvedtem s várakoztam, tűnj s szenvedj, s várakozzál te is.

Az ördög erősen bízott, hogy mihelyi a beszédnek vége lesz, övé lesz a gyermek, de abban bizony megalatkozott, mert éppen a beszéd végével megszólalt a kakas, s azonnal nem lehet neki hatalma az emberek között. Azért hát elfutott a maga országába. Így maradt meg a gazdának a kicsiny gyermeke.

Jókor reggel a gazda jó reggelit adott a két öreg embernek, s megköszönte a feleségével együtt, hogy a fiúcskájukat megmentették az ördög kezétől. A két öreg avval továbbutazott, s a szegény ember meg a felesége ma is gazdagon él, hacsak a kicsi diót el nem veszítették azóta.

A három dió (magyar népmese)

Volt egyszer egy igen-igen szegény ember. Olyan erősen szegény volt, hogy a három árva gyermekén kívül egyebe sem volt. Még azokat sem tudta mivel eltiartani.

Egy nap azt mondta nekik:

- Na, fiaim, vegyétek az utat elejetekbe, s menjetek, ki merre lát, mert én nem tudlak titeket tartani. Nincs mivel, mert én szegény ember vagyok.

El is ment a három testvér, s mikor egy kereszthoz értek, azt mondták, hogy három esztendő múlva itt találkoznak, s akkor meglátják, ki mit szerzett. El is váltak, elmentek, ki merre.

Mikor betelt a három esztendő, eszébe jutott a legkisebb fiúnak, hogy haza kell indulnia. Egy öregembernél szolgált. De olyan becsületesen szolgált, hogy örökké jobban megcsinált mindent, mint ahogy mondták. Egy nap az öreg elé állott.

- Na, öregapám, betelt a három esztendő, s immár el kell mennem, hogy találkozzam a testvéreimmel. Amit megérdemlek, azt ad nekem fizetségbe.

Az öregember fel is kelt, elővett háromszáz aranyat, három diót, s letette az asztalra.

- Na, fiú, ha a pénzt elveszed, tud meg, nem adom tiszta szívből. De ha elveszed a diót, azt tiszta szívből adom.

A fiú azt gondolta magában: „Amilyen tiszta szívből én őket szolgáltam, ha olyan tiszta szívből találja adni a diót, akkor azt veszem el.”

Monlja is a fiú:

- Na, maradjon békével, öregapám! Elveszem a három diót, mert azt tudom, tiszta szívből adja, s ha élünk, még megíérek ide.

- Járv békével, s az Isten adjon szerencsés utat, de én tudom, hogy ide hozzám soha meg nem kell térned.

Ment a fiú a keresztúthoz, s összetalálkozott a testvéreivel. Kérdik is egymást, ki mit kapott, mutassa meg. Testvérei elővették a sok aranyat, ő pedig a három diót. Kezdték szidni a testvérei, hogy három esztendő három dióért szolgált.

– Nem baj, én ezt is szeretem. Nekem ez is jó, mert tiszta szívből adták.

A testvérek elzavarták a kisebbet, hogy ne egyszerre menjenek haza, mert ha édesapjuk meglátja a három diót, nem állja meg szidalom nélkül.

A kicsi bement az erdőbe, megvárta, míg testvérei előremennek, majd ő is elindult utánuk. Mentében megéhezett, de étele nem volt. Egy kúthoz ért, s azt gondolta magában: ha nincs mit egyen, legalább igyon. De mi jön eszébe? Törjön csak meg egy diót, megeszi, arra csak jobban esik a víz.

Első is veszi a diót, de mikor megtöri, megrémül. Csorda juh kezdett kifolyni belőle. Csengettű a nyakukban, de annyi volt, hogy nem is tudta megolvasni! „Ej – gondolta magában –, van mivel édesapámhoz hazamenjek.” Elfelejtette a szomorúságát, étlenségét, csak mehessen haza.

Az úton eszébe jutott, hogy még egy diót meg kéne törni. Mikor azt is megtöri, marhák kezdtek kifolyni belőle, s ökrök. Legutoljára egy szekér, két szép ökrrel befogva. Felült a szekérre, a juhok s a marhák, mintha parancsra tennék, olyan szépen ballagtak utána.

Közel a házhoz eszébe jut a harmadik dió is. „Törjem csak fel ezt is, ne vigyem épen haza.” Abból meg egy világszép leány szállott ki. Mikor a fiú meglátta, úgy megörvendett, azt se tudta, hol van.

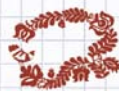
Mikor a másik két testvér hazaért, éppen csak megmutatták az aranyat, ki mit kapott, hát csak megérkezett a kisebb is. Egy eszténa juhval, egy csorda marhával, s egy szép leánnyal az ökrös szekéren. Megijedt a két testvér, mikor meglátták, hogy honnét kapta ő azokat, mert mikor elváltak, csak három diója volt.

– Ugye, mondtam én nektek, hogy azt tiszta szívből adták. Nem lehet, hogy az ember csak a pénznek örövendjen. Abból a három dióból kelt ki minden, amit itt láttok. Most kacagjatok, ha tudtok!

Elindult a másik két testvér is, hogy megkeressék az öreget, akinél szolgált, de sem az öreget nem kapták meg, sem ők nem tértek meg többet soha.

Kisebb öccsük otthon maradt, s eltartotta édesapjukat is haláláig. S ő maga máig is él, ha meg nem halt. Még most is feji azt a nagy eszténa* juhót.

(*eszténa: juhok)

FÁSSZÁRÚ NÖVÉNYEINK: NÁD ÉS BODZA

A Fertő-parti települések közül Fertőboznak van a legkiterjedtebb nádterülete. A Fertő tó nádasai felé nyitott katlanokban és a távol szemközti domboldalon, valamint az ezek által határolt völgyben van a falu törzse.

A valamikori Széchenyi család által felügyelt falu.

A tradicionálisan szőlőművelő, halászó, nádarató és egyidőben fürdő turizmust is művelő elődök életére visszatekintve a község lakói közül bárki mehetett nádat aratni. Alig várták, hogy a fagy beálljon (amikor az egyéb munkának vége volt). Amikor a nád elvesztette leveleit, mehetett mindenki pénzért nádazni.

A Széchenyi család 270 éven át volt Fertőboz birtokosa, így a falu élete alakulásának meghatározói voltak. A nádaratást nagyüzemi módon szervezték meg. A nád mindig is központi szerepet játszott Fertőboz életében. Az összes tősgyökeres fertőbozilakos ismeri a nádhúzás mozzanatait. A Fertő tóról csatornákon keresztül aratták a nádat, majd a bozi nádtelepen egy részét feldolgozták (pl. szőtték... stb). Nemcsak az építőipar használja ma tetőfedésre, kerítéskészítésre, szigetelésre, térelválasztásra, hanem kiváló hangszer is készül a nádból.

Nádas

Nádas

Amíg a tó vize nem fagyott be, a víz alatt kellett a nádat elvágni, hogy minél hosszabb legyen. Ennek eredményeként az emberek ruhája mellig átázott, rengeteg betegséget okozva.

Örömnép volt, amikor befagyott a tó, és tolóvassal lehetett aratni.

(A jégen csak tolni kellett az éles kaszát.)

Csónakból napi 40-42 kévét, a jégen pedig 180-200 kévét lehetett aratni. A kévét vagy csónakkal, vagy szánkóval kellett kiszállítani a tó helyzetétől függően. Minden bozi a családjához szükséges nádat ingyen megkapta (ház, fészter vagy pajta tetejéhez). A többi a gróf elvitte és feldolgoztatta, ahova szintén lehetett napszámba járni nádat húzni. Ez a munka az egészséges nádszálak kiválogatását, kihúzását jelentette a kévéből. Az így képződött stukatúr nádat eladta a gróf, az alomnádat az állatok fogyasztották télen.

A faluból az évszázadok során egész halászó, nádarató, feldolgozó munkát szakszerűen ellátó családi tradíciók nőttek ki, amit mindenki elismert.

EGYNYELVŰ NÁDSÍP KÉSZÍTÉSÉNEK FOLYAMATA:

Az egy nyelvű nádsíp legegyszerűbb változata úgy készül, hogy egy csomóval lezárt végű üreges nádszálat a csomó felől kiindulva késsel úgy metszenek be, hogy egy rugalmasan mozgatható nádnyelvecske alakuljon ki. Ha a nád végét ezzel a nyelvecskével együtt szájba véve megfűjják, rácsapó nyelvként működik, hangot ad ki, amelyet a nád többi részében kialakuló csőrezonancia felerősít, stabilizál.

Fertőboz múltjában és jelenében. Igyekszik minden létesítményét, amit épít, vagy felújít nádfedéssel ellátni. pl. buszmegállók, tűzoltókocsi beálló, Gloriette-kilátó pihenőparkja, Juliánusz völgyben a szabadtéri színpad tetőkialakítása.

A másik fásszárú növény is jelentős helyet foglal el nemcsak a településnév német eredetében (Holling-Bodza), hanem a térségi kulturális-idegenforgalmi rendezvények szerepében is.

A romantikus adottságokkal rendelkező Juliánusz völgyben várják a látogatókat minden év május utolsó szombatján. Az időpontot a bodza virágzása befolyásolja. A helyszínen felállított sátorban a település lakói bodzás ételkülönlegességekkel, helyben készített meleg ételekkel, színvonalas fellépőkkel, kiállítókkal és vendégszeretettel próbálnak gondoskodni a hozzájuk ellátogató kedves vendégekről.

Bodza

Szeretnénk kedveskedni egy pár recepttel, amit a fertőbozi lányok, asszonyok évek óta megosztanak az idelátogató vendégekkel.

BODZÁS RECEPTEK

Bodzakrém leves

Hideg, vaníliás főzött aranka pudingport tej helyett bodza-szörppel keverjük simára. Tejszínt teszünk bele és addig keverjük hozzá a bodzaszörpöt, míg krémes sűrűségű nem lesz.

Bodzaszörp

Hozzávalók: 7,5 l víz, 4 kg cukor, 4 citrom leve, 10 dkg borkősav
Összeforraljuk, majd kihűtjük, beletesszünk 15-20 friss bodzavirágot, 3-4 napig állni hagyjuk, átszűrjük. Fogyasztható vízzel vagy szódával.

Piskótatekercs bodzalekvárral vagy krémmel

A piskótát bodzalekvárral, vagy bodzavirággal dúsított, bodzaszörppel főzött sárgakrémmel töltjük.

MADARAK ÉS FÁK

SÁRRÓD ÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK

A nemzeti parkok megalakulása előtt az értékes növény- és állatvilág védelmére tájvédelmi körzeteket alakítottak ki.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és a tó osztrák oldalán a Neusiedler See-Seewinkel Nationalpark a Fertő tó és a Hanság természeti értékeinek védelmére jött létre.

A tó biológiailag egységes területet alkot, ezért a természetvédelmi feladatok megfelelő ellátása érdekében 1994. április 24-től közös nemzeti parkként működik.

A nemzeti parkok igazgatóságának székhelye magyar oldalon a sárródi Kócsagvárban, az osztráké az apetloni Apetloner Hof-ban található.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park jelképe a nagykócsag, melyet a Kócsagvár kapujának motívumában is felismerhetünk.

A Fertő tavat magas sóartalma miatt a szikes, sós tavak közé sorolják. Az alacsony vízszint és a tájat érintő emberi tevékenységek egyaránt elősegítették a nádasodást.

A helyenként 4-6 km széles nádöv a madarak számára kedvelt költőhelyként szolgál, a környékeliek számára pedig a nádaratás és- feldolgozás munkalehetőséget teremt.

A tó gazdag halállományában megtalálható a réti csík, a süllő, a csuka, a compó, a nyurgaponty, a kárász, a pirosszemű kele, a sügér és a dévérkeszeg.

A tó nádasát szívesen használja költőhelynek a nagykócsag, a vörös gém és kanalasgém, a barna rétihéja, a nyári lúd, a nádi énekesmadarak. A tavaszi és őszi madárvonulás idején további értékes madárfajok figyelhetők meg.

Értékes rovarfajai közül megemlíthetők a szitakötők (lápi szitakötő, lápi acsa, díszes légivadász). A vidék kételtűi és hüllői szintén védelmet élveznek. Hidegség és Fertőboz között békaalagutakat alakítottak ki az őszi és tavaszi időszakban vonuló kételtűek és hüllők védelmére.

PRÓBÁLD KI TUDÁSOD!

1. Mikor alakult meg a közös nemzeti park?
2. Hol a székhelye a magyar nemzeti parknak?
3. Mi a jelképe?
4. Miért nevezik a Fertőt szikes vagy sós tónak?
5. Milyen széles nádöv övezi?
6. Miért hasznos a nádas?
7. Írj 3 halfajt, mely a tóban él!
8. Írj 3 madárfajt, mely itt költ!
9. Mi a tó neve németül?
10. Hol találhatók a békaalagutak?
11. Növény vagy állat? Írj utána Á vagy N betűt! (szóban is megoldható)

nagy goda	nádi sármány	régi csík
bársonykerep	gólyatöcs	lápi acsa
pajzsos cankó	nagy póling	gulipán
bárányparj	pókbangó	légybangó
agárkosbor	kormos szerkő	lápi hízóka

HALÁSZFALU: SARRÓD

A hely már a kőkorszak idején is lakott volt. Később besenyő halászfalu állt itt.

A településről szóló legrégebbi okirat 1313-ból maradt fenn. A tó közelsége miatt a megélhetés fontos forrása volt a halászat, vadászat, nádfeldolgozás, a XX. század húszas-harmincas éveitől a gyékényfonás. A II. világháború után Sarród és a közigazgatásilag hozzá tartozó Fertőújlak (Mekszikópuszta) és Nyárliget (Nyárosmajor) fejlődési lehetőségeit a szigorú határőrizeti rendszer, a vasfüggöny korlátozta.

A település fejlődésében jelentős szerepet játszott a tájvédelmi körzet, majd a nemzeti park megalakulása és a nemzeti park központjának, a Kócsagvárnak a megépülése. 2001-ben került fel a Fertő magyar és osztrák oldala, mint kultúrtáj a Világörökség listára, ami szintén kedvező hatással volt az idegenforgalom fejlődésére, melyet a kiépülő kerékpárút rendszer tovább erősít.

A Kócsagvárba vezető út mentén található az Assisi Szent Ferenc kápolna, mely sarródi fiatalok kezdeményezésére épült, közadakozásból, saját munkával 2007-ben.

A község szűkebb és tágabb környezetének természeti értékei, népi építészete és kulturális hagyományai alapján a jellegzetes Fertő-parti települések közé tartozik.

ASSISI SZENT FERENC, a madarak és az állatok védőszentje

Giovanni di Bernadone néven született 1181-ben, más források szerint 1182-ben és eleinte egyáltalán nem szent életéről volt ismeretes. Édesapja Pietro Bernardone posztókereskedő, Assisi leggazdagabb embere volt. Édesanyja Pika, pedig egy finom lelkű, művészetkedvelő, francia származású asszony.

A fiú, ahogy cseperedett, idejét alig vesztegette iskolai tanulással, inkább a mulatozásnak élt.

A férfitvá serdült Ferencet sem az üzleti élet, sem a tanulás nem vonzotta, szívesebben katonáskodott, részt vett több háborúban, többször megsebesült.

1205-ben elindult, hogy csatlakozzék a Szentföldre induló keresztes hadhoz. Útközben egyik álmában úgy érezte, hogy Isten hívja. Visszatért a szülővárosába, s ettől kezdve az álombeli élmény hatása alatt állt. Kezdetben a remeteéletet választotta, bélpoklosokat(leprásokat) gyógyított, majd az Assisi melletti romos kápolnákat javíttatta, építette újjá.

Személyiségének varázsa társakat vonzott Ferenchez a társadalom különböző rétegeiből.

A szerzetesközösség tagjai Isten vándormadarainak érezték magukat, akiket az isteni jószág és az emberi megértés táplál.

Jelmondatuk a következő volt:

„Ha tökéletes akarsz lenni, amid van, add el és oszd szét a szegények között.”
(Evangélium)

A rend a lelki tisztaságon, a belső szabadságon (javaktól, rangoktól, szenvedélyektől való elszakadáson), a szegénység erényén alapul. Az evangéliumokhoz kapcsolódik Ferenc természetszeretete:

„Mindent elfogadni és mindennel békében élni, mindenben testvért látni.”

1209. április 15. a Ferences rend születésnapja, melynek kezdetben a Kisebb Testvérek Rendje volt a neve.

II. András uralkodása alatt Esztergomban épült első kolostoruk. Magyarországon először a Jókai-kódexben (XIV-XV. század) jegyezték le tetteit: prédikált a madaraknak, megszelídítette a városban garázdálkodó gubbiói farkast. 1223-ban karácsonykor Greccióban felidézte Jézus születését, megrendezve a betlehemi éjszakát. Innen ered az éjféli mise és a karácsonyi jászol-állítás szokása. Ismert imája a Naphimnusz.

Életéről Zeffirelli készített filmet: Napfivér, Holdnővér címmel.

Assisi Szent Ferenc kápolna

GYAKORLATI FELADATOK - ÜGYESDJ!

JELVÉNYTERVEZÉS

Szükséges eszközök:
Rajzlap, körző, olló,
ceruza, színes ceruza,
filctoll, kisméretű biztosító
a kitűzéshez vagy fonal

- Tervezz olyan jelvényt, kitűzőt, mely a megismert település jellegzetességeit tartalmazza!
- Tervezd meg településed jelvényét és csoportod viselje a közös projektnapon!

NÉPI GYERMEKJÁTÉKOK KÉSZÍTÉSE, JÁTSHÁSA

Szükséges eszközök:
Bilicse faragásához:
kés, alátét lemez, bodzaág,
elsősegély doboz sérülések esetére
Pontszerző célba dobáshoz:
Fahengerek vagy fahasábok,
fűzfavessző

- Bilicse faragása
- Lópatkó hajító verseny,
Lópatkók célba dobása
- Pontszerző célba dobás:
Kb. 20 cm magas fahengerek elhelyezése a talajon különböző távolságban (fa tekebábok is megfelelőek) és fűzfavesszőből font karikák célba dobása a hengerekre.

TERMÉSZETES ANYAGOKBÓL JÁTÉKOK, ÁLLATFIGURÁK KÉSZÍTÉSE, KIPRÓBÁLÁS, VERSENYEZTETÉS

Szükséges eszközök:
versenyző teknős, egér
vitorlás hajó készítéséhez (mintadarab-
diónéhéj, rajzlap, fehér karton, gyurma,
ceruza, színes ceruza, fekete filctoll,
alaklemez, gombostű, vékony zsineg
vagy cérna, hurkapálcika vagy gyufa,
héjas tökmag, fonál)

FAKÉP KÉSZÍTÉSE

Szükséges eszközök:
Rajzlap,
ceruzák,
vonalzó

Fa alapanyagú képek konstruálása
ágak, faforgács, fűrészpor, ceruza-
forgács felhasználásával.

KÜLÖNBÖZŐ FAFAJTÁKBÓL MINTÁK GYŰJTÉSE ÉS FELISMERÉSE

Fakéreg- és/vagy fahasábok, faágak
gyűjtése, vizsgálata: illat, kéreg, stb.
felismerés gyakorlása.

FA-PUZZLE

A projekttevékenység összegzése során is
használható. A projekt fő témája a fa.
A puzzle-hoz fából vagy kartonpapírból
elkészítünk egy kb. két kartonpapír mag-
ságú fát. A lombot puzzle alakban, a részt-
vevő csapatok, csoportok számával egyező
számban szétvágjuk. Minden csapat kap egy
lombdarabot, melyre azokat az élményeket,
információkat rögzíti, rajzolja, írja, melyek
számára a legemlékezetesebbek voltak a
tevékenységek közül.

ÜGYESSÉGI VERSENYEK

DIÓTÖRŐ

Feladat:

A csőben gurított dió (golyó) megütése kalapáccsal
a farönkön.

Szükséges eszközök:
farönk, fa- vagy fémkalapács,
dió vagy fagolyó,
kb. 1,5-2 m hosszú műanyag
vagy gumi anyagú henger (cső),
y alakú faág, zsineg vagy
drót a cső rögzítéséhez

MINIGOLF

Feladat:

Fából készült akadályok között fagolyó gurítása
minigolf ütővel.

Szükséges eszközök:
Fa vagy műanyag minigolf ütő,
fagolyók,
fából készült, beszámozott
akadályok a pályához

FA-LABIRINTUS ÉPÍTÉSE

Feladat:

Fa-labirintus építése a faanyagokból és a golyó
végigvezetése két hurkapálcika segítségével a célba
(időre vagy szabályokkal pl. nem érintheti
a labirintus falát, stb.).

Szükséges eszközök:
fa építőkocka vagy faágak,
hurkapálcikák,
asztal, fagolyó

KERÉKPÁROS ÜGYESSÉGI PÁLYA FAÁGAKBÓL KIALAKÍTVÁ

„FARAKÁS” - SORVERSENY

Feladat:

Hasábfák, fabotok felhasználásával, sorverseny jelleggel képek elkészítése. Mindenkinél van egy fahasáb vagy fabot. Az előzetesen megbeszélt, bemutatott képet kell elkészíteni a csapatoknak, sorversennyel. Az a csapat győz, aki a leggyorsabban készül el a képpel.

AGYAGBÓL JELLEGZETES FERTŐ-PARTI FALUSI LAKÓHÁZ KÉSZÍTÉSE

Feladat:

Hasábfák, fabotok felhasználásával, sorverseny jelleggel képek elkészítése.

Mindenkinél van egy fahasáb vagy fabot.

Az előzetesen megbeszélt, bemutatott képet kell elkészíteni a csapatoknak, sorversennyel. Az a csapat győz, aki a leggyorsabban készül el a képpel.

Szükséges eszközök:
Agyag vagy gyurma,
téglaformázáshoz gyufás skatulya,
ág- és lécdarabok az ajtóhoz,
ablakokhoz, alátétlemez
a formázáshoz, alátétlemez a ház
alaplappjaként, ágak, lécek a tető
kialakításához, ágak a sövénykerítés
kialakításához

3D-S ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSE FA TÉMÁJÚ IRODALMI ALKOTÁSOKHOZ

Feladat:

pl.: Az erdő imája faágakból, levelekből, termésekből

A FA, MINT TUDJUK SOK MIDENT ELÁRUL. DE MIRŐL MESÉL A KŐ?

(HEGYKŐ)

**Mindenki válasszon magának egyet a tálcán található kövek, kavicsok közül!
Vajon miről mesél? A foglalkozás végén mondjátok el!**

Aki Hegykőn jár, bizony nem tudja megmászni a csúcst. A község nevének semmi köze sincs a hegyhez, van viszont egy nevezetes kőhöz.

A kereszténység felvétele előtt a magyarság életében is jelentős szerepe volt a különféle áldozatoknak. Maga a szó - áld - is finnugor eredetű. Rituális emberáldozatokról, állatáldozatokról mesélnek a régi krónikák. Ezek a pogány áldozatok a kereszténység felvétele után is tovább éltek titokban, vagy a vallás formái közé kerültek a templomokban.

*A legenda emlékére készült el 2008-ban a Szent Kő emlékmű.
A pogány áldozati kőre Szent István palástja került, így vált szent kővé.*

Hegykő területén egy pogány áldozati kő állt. A honfoglaló magyarok ennél a magányos kőnél mutatták be áldozataikat isteneiknek. A legenda szerint a követ a templom építéskor, annak falába beépítették, hogy varázslatos ereje védje az épületet. Így lett a valamikori pogány kőből szent kő.

Az első írásos emlék, amely a falut említi (1262-ben keletkezett oklevél) Villa Igkunak (mai olvasatban: **Villa Igykű**) nevezi a falut. Az „igy” szó a régi magyar nyelvben azt jelentette, hogy **szent**. A falu neve tehát: **Szentkő** (ezt az elnevezést őrzi a német név is: Heiligenstein). Az „igy” szó ejtését változtatta a népi etimológia hegyre, s alakult ki a község neve: Hegykő.

A HŐSÖK KERTJÉBEN FELÁLLÍTOTT EMLÉKMŰ

Hegykőt a korábban említett oklevél azért nevezi meg, mert ide helyezték 1262-ben az ősi széplaki hetivásárt. 1313-ban már „Cives de Igku” és a Kanizsai család birtokában van. Jelentős hely lehetett, hiszen ebben az időben már ide kötődött a megyei ítélőszék, és a megyei közgyűléseket is itt tartották, 1350-ben pedig nádori közgyűlés színhelye.

1313-ban Osl nembeli Lőrinc várat építtetett Hegykőn. Ezt a tényt őrzi a község régi pecsétje is, amely a 16. századból származik. A pecséten erős bástya látható felhúzott kapuval, tetején 3 torony áll. Az első emeletén egy, a másodikon két ablak látszik. A bástya bal oldalán rajzoltas fogyó félhold, a jobb oldalon nyolcágú csillag. A körirata szakaszoltan: OPPJDVM HEGJKV. A pecsét később színes lett, a pajzs alapszíne piros, a bástya és a félhold ezüst, a csillag arany színű.

Oklevél említi először Hegykőt.
Mi az oklevél?

Az oklevél meghatározott külső és belső formáknak megfelelően szerkesztett egyedi irat, amely valamilyen jogi tényt rögzít és bizonyít. Három része van: bevezetés, tárgyalás, befejezés. Nyelvezetét a rímes, majd ritmikus próza jellemezte. 1526-ig keletkeztek, a későbbi dokumentumok az iratok csoportjába tartoznak.

Az oklevelek fajtái : - alapító levél
- adománylevél
- ítéletlevél
- adásvételi szerződés
- gazdasági összeírások.

Az oklevelet pecsét hitelesítette.

A pecsét három feladata :

- 1) garantálja a tartalom titkosságát
- 2) bizonyítja a tulajdont
- 3) érvényesít, hitelesít.

A nap folyamán készített oklevelekhez készítsétek el a pecsétet! Burgonyából faragjátok ki az átlalatok elképzelt formát! A pecsét elkészítéséhez használjátok fel a hegykői pecsét motívumait, illetve a nap során megismert érdekes, a Fertő-tájra jellemző növény-, illetve állatmotívumokat! Végül mindenki pecsételje le oklevelét saját viasznyomatú pecsétjével!

PRÓBÁLD KI TUDÁSOD!

Kérdezz - felelek!

- a) Mit jelentett a régi magyar nyelvben az „így” szó?
.....
- b) Mit jelent Hegykő neve, hogyan alakult ki az elnevezés?
.....
- c) Hol található a Szent Kő emlékmű?
.....
- d) Mit ábrázol Hegykő város pecsétje?
.....
- e) Mik az oklevelek? Mikor keletkeztek?
.....
- f) Oklevél-e a Tihanyi apátság alapítólevele? Miért?
.....
- g) Mi a pecsét három feladata?
.....

Vedd a kezedbe az általad választott kavicsot!
Tartsd a nyitott tenyereden, azután csukd be a markod, tedd a füledhez!
Vajon miről mesél? Tolmácsolj!

IRODALOMJEGYZÉK

Andrei Gujel: Az élet fája

Székhelyudvarhely: Bányai János Műszaki Szakközépiskola

Fafaragás című szakmai anyaga

http://faipar.hu/hirek/alapanyag/2943_kapocs-mult-es-jelen-kozott.html

Antal Vali: A dió - antalvali.com -Növények

Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások Gondolat Kiadó 1985.

Durkó Sándor László: Nagyon szeretem a dió - Hirszerkesztő/AMT 2011.

Dió Szerkesztette: Szentiványi Péter és Kállay Tamásné

Orosz Péter: Könyv a dióról dioskonyv.bionuss.eu/44-01/1.htm

www.hirmagazin.sulinet.hu, Szebeni András - Lukács László nyomán,

www.ferences.hu

www.wikipedia.hu, www.bigfoot.hu/fajfajtak.htm,

www.fabau.hu, www.fachwerk.uw.hu/fa.htm,

www.tankonyvtar.hu/tartalom/faepites,

www.rakoczisuli.hu/kornyezetineveles.pdf

Fertő-Hanság Nemzeti Park honlapja

FHNP KEOP Projekt erdei iskola feladatlapja

Horváth Attiláné: Örökségünk a Fertő-táj, Fertőd, 2005

dr. Locsmándi Szabolcs: Vasfüggöny nélkül, (PTE doktori disszertáció kézirat)

www.hirmagazin.sulinet.hu,

Assisi Szent Ferenc Szebeni András - Lukács László nyomán

Pusztai tölgy védelmi játék:

<http://www.wwf.hu/index.php?p=szorakoz&sub=jatek>